

HRY V. OLYMPIÁDY: ŠTOKHOLM 1912

- **KRAJINA: Švédsko**

- **TERMÍN: 5. 5. – 27. 7. 1912**

ÚČASŤ: 2547 športovcov (2490 mužov, 90 žien) a 28 NOV, súťažili v 102 disciplínach 14 športov.

- **ÚČASŤ ŠPORTOVCOV POCHÁDZAJÚCICH ZO SLOVENSKA:** 14 športovcov vo výprave Uhorska, **Alexander Prokopp** (športová strelba) prvý vo vojenskej puške na 300 m, **Ľudovít Kmetko-Kmetykó** (športová gymnastika) člen druhého družstva Uhorska, **Mór Koczán** (atletika) tretí v hode oštepom, **Ján Wenk** (vodné pólo) člen piateho družstva Uhorska.

- **NAJÚSPEŠNEJŠIE KRAJINY** (neoficiálne bodovanie a zisk medailí):

1. Švédsko 467,2 (24-24-17), **2. USA 407,5** (23-19-19), **3. V. Británia 255** (10-15-16), **4. Fínsko 191** (9-8-9), **5. Nemecko 171,6** (5-13-7)

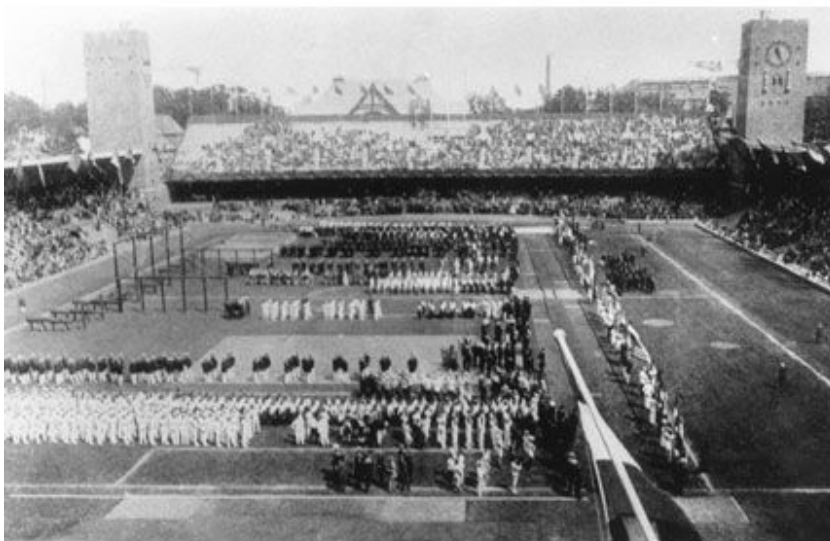
- **NAJÚSPEŠNEJŠÍ PODĽA MEDAILÍ: Wilhelm Carlberg** (Švéd., športová strelba) **3-2-0**, **Hannes Kolehmainen** (Fín., atletika) **3-1-0**, **Alfred Lane** (USA, športová strelba) **3-0-0**, **Eric Carlberg** (Švéd., športová strelba) **2-2-0**, **Ake Lundeborg** (Švéd., športová strelba) **2-1-0**.

tam mali premiéru umelecké súťaže, ktoré boli v programe OH až do roku 1948. V kategórii literárnych diel triumfoval s Ódou na šport, napísanou symbolicky pod pseudonymami nemeckého a francúzskeho autora Hohroda a Eschbacha – teda reprezentantov dvoch dlhodobo znepriatelených krajín, samotný Pierre de Coubertin. Pravda, totožnosť víťa-

K Hram V. olympiády sa viaže začiatok éry nového rozvoja olympijských hier. Švédsko bolo v tom čase jednou zo športovo najrozvinutejších krajín sveta, aj preto v jeho metropole pripravili OH na všestranne vysokej úrovni. Hry sa tešili veľkému diváckemu záujmu, súťažilo sa na špičkových športoviskách. Predobrazom neskorších možností športového marketingu bolo, že sponzori prispeli organizačnému výboru podstatne viac, ako štát a mesto dohromady.

Šport zaznamenal v Štokholme veľký rozmach. Ako nový šport sa tam na olympijskej scéne prvý raz objavil moderný päťboj. Ale pozoruhodné bolo aj to, že podľa antického vzoru

za vyšla najavo až neskôr...

V Štokholme sa prvý raz na OH zúčastnili zástupcovia všetkých svetadielov. Organizáciu hier si všetci pochvaľovali. Štokholm sa stal na dlhé obdobie vzorom pre ostatné dejiská OH. V celkovej harmonickej pohode zanikli isté diplomatické rozpory, týkajúce sa najmä plánovaného nástupu účastníkov s nápisom krajín. Rakúsko kritizovalo účasť samostatného družstva Čechov, Rusi zase boli proti samostatnej účasti Fínov. MOV rozhodol, že Česi a Fíni budú pochodovať za výpravami Rakúska a Ruska. Česi pod označením Autriche – Tchèques a pod rakúskou a českou vlajkou.

Technický pokrok sa premietol aj do športu. Azda najvýznamnejší bol prínos elektrických stopiek s presnosťou na desatiny sekundy. V atletike sa objavila cieľová fotografia a rozhodla beh na 1500 m. Podľa švédskeho vzoru, že človek má posilňovať svoje telo rovnomerne sa súťaže vo vrhu guľou, v hode diskom a oštepom konali dvakrát – raz jednou rukou, raz druhou a oba výsledky sa zráтали. Americký atlét Jim Thorpe, podobne ako skvelý americký plavec z Havaja Duke Paoa Kahanamoku, jasne naznačili, že na veľké športové úspechy sú predurčení aj ľudia inej rasy ako bielej.

Prípád Jima Thorpa (**na fotografii**) však mal aj inú, oveľa smutnejšiu dimenziu. Všestranný atlét, ktorého švédsky kráľ označil za „najväčšieho športovca na svete“, triumfoval v Štokholme v päťboji i v desaťboji a tešil sa obrovskej popularite. Po Hrách však vyšlo najavo, že kedysi ako mladík prijal 60 dolárov za účasť v bejzbalovom zápase. Na základe striktného uplatňovania predpisov o amaterizme ho nasledujúci rok diskvalifikovali a dodatočne prišiel o obe zlaté medaily. Za svojho života sa počas ďalších štyroch desaťročí rehabilitácie nedočkal. Až 30 rokov po jeho smrti, v roku 1983, Thorpov prehrášok aj na žiadosť prezidenta USA Geralda Forda omilostili a prezident MOV Samaranch odovzdal repliky dvoch zlatých medailí aspoň jeho dcére.

Inou, ešte väčšou tragédiou, sa priamo v Štokholme stal kolaps portugalského maratónca Francisca Lazara, ktorý tesne pred štadiónom od-

padol a na druhý deň zomrel.

Okrem Thorpa bol zrejme najväčšou postavou OH v Štokholme fínsky bežec Hannes Kolehmainen, ktorý triumfoval na troch vytrvalcických tratiach a ešte pridal striebro ako člen družstva. Jeho krajan Alfred Asikainen zase účinkoval v zápasníckom súboji, ktorý sa naveky zapísal do olympijskej histórie. V kategórii do 75 kg bol jeho semifinálovým súperom Rus Martin Klein. V tom čase

v zápasení neexistoval časový limit, takže víťaz musel byť jednoznačný. Obaja súperi však boli takí vyrovnaní, že zápasili viac než jedenásť hodín! Víťazný Klein bol po tomto „maratóne“ taký unavený, že na finálový zápas proti Švédovi Johanssonovi ani nevládal nastúpiť... **Na fotografii z historického súboja na predošlej strane vľavo Asikainen, vpravo Klein.**

Najúspešnejšou krajinou sa v domácom prostredí podľa zisku medailí i bodov v neoficiálnom hodnotení stalo Švédsko tesne pred USA. To bolo až do nástupu ZSSR na olympijskú scénu o 40 rokov neskôr s jedinou výnimkou (Berlín 1936, kde bolo najúspešnejšie domáce Nemecko) naposledy, čo USA neboli dominantnou krajinou na OH.

Na posledných OH pred prvou svetovou vojnou štartovalo až 117 uhorských olympionikov, medzi nimi 14 rodákov z územia dnešného Slovenska. Medzi nimi vynikol strelec pôvodom z Košíc Alexander Prokopp (**na snímke**), víťaz vo vojenskej puške na 300 m. V striebornom družstve gymnastov Uhorska dominoval Ľudovít Kmeťko-Kmetykó a Mór Koczán získal bronz v hode oštepom.

ĽUBOMÍR SOUČEK